

PETA OBLJETNICA SMRTI MATE LEŠĆANA*

Mato Leščan - život i stvaralaštvo

S posebnim osvrtom na pedagoški rad

Nives Paulinić, Zagreb

"F KNJIGI PIŠE DA JE BOG ČOVEKA
OD ZEMLE NAPRAVIL.
JE, ALI OD ONE ZEMLE NA
KOJOJ SE ČOVEK RODI."

Rodna zemlja, zavičaj, sastavnica je čovjekovog bića. Ona mu daje prvi pečat koji se provlači kroz čitav život. Maestro Mato Leščan, iako je dio života proveo u tuđini, iako je u domovini proživljavao teške trenutke zbog tzv. političke nepodobnosti, svoju je rodnu Podravinu i domovinu Hrvatsku nosio u srcu, posvećivao svoja djela, koristio motive njezina folkloru za svoje skladbe, skladao na tekstove hrvatskih pjesnika, skupljao i obrađivao hrvatske crkvene popijevke, a Hrvatskoj se i na koncu vratio.

Mato Leščan rođen je 25. veljače 1936. godine u Đurđevcu. Otac Bolto i majka Zora odgojili su ga u katoličkom duhu, te je Mato već nakon završene pučke škole, zbog lošeg materijalnog stanja i gubitka oca krenuo u sjemenište u Zagrebu. U Zagrebu je završio Interdijecezansku vjersku klasičnu gimnaziju na Šalati. U toj školi stekao je znanje o jezicima, umjetnosti, povijesti i drugim disciplinama, ali ih nije mogao upotrijebiti zbog ondašnje političke klime koja nije priznavala svjedodžbe izdane u vjerskoj gimnaziji. Kao što se i očekivalo, nakon završene vjerske gimnazije 1954. Mato Leščan nastavlja školovanje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje studira dvije godine, a 1956. odlučuje prekinuti studij bogoslovije. Uspješno polaže ispite na državnoj gimnaziji te upisuje studij francuskog i njemačkog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Neumoran glazbeni duh usađen duboko u njemu, naposljetku ipak pobjeđuje te – iako nije završio srednju glazbenu školu – Mato Leščan 1960. g. upisuje Muzičku akademiju u Zagrebu. To je bio hvalevrijedan uspjeh u tadašnjoj političkoj klimi gdje je Mato Leščan bio proglašen nepodobnim. Diplomirao je 1964. godine na teoretsko-pedagoškom odjelu. U klasi dr. Vinka Žganca obradio je temu *Crkveno glagoljaško pjevanje u Omišlju na otoku Krku*. Nakon završenog studija počinje se baviti pedagoškim radom, ali istodobno se usavršava u različitim glazbenim područjima.

* U okviru *Tjedna za crkvene glazbenike* koji je Institut za crkvenu glazbu "A. Vidaković" KBF organizirao od 9. do 11. travnja 1996. komerirana je peta obljetnica smrti Mate Leščana. O životu i raznolikom glazbenom djelovanju Mate Leščana govorili su glazbenici čija izlaganja ovdje donosimo.

Mato Leščan na grobu svog profesora C. F. Hartmanna

Glazba je bila sastavni dio života Mate Leščana. Već je u desetoj godini života učio privatno glasovir i harmoniju. Sudjelovao je kao pjevač u dječjačkom katedralnom zboru mo. Albe Vidakovića, kod kojeg je kasnije učio harmoniju i kontrapunkt. Kao dak Interdijecezanske vjerske srednje škole svaki je slobodni trenutak koristio za sviranje orgulja u crkvi sv. Petra u Zagrebu, a u tavanjskoj sobici koja mu je bila dodijeljena nesmetano se prepuštao svojim glazbenim nadahnućima. Stalno je iznova učio i upotpunjavao svoje znanje. Pohadao je satove orgulja kod prof. Domagoja **Andrića** i kod prof. Vlaste **Hranilović**. Odmah nakon diplome, iako zaposlen, postaje jedan od orguljaša Zagrebačke katedrale, djelujući zajedno s prof. Klobučarom. Isticao se svojom duhovnom profinjenošću i velikom glazbenom sposobnošću. Školsku godinu 1969./70. prof. Leščan proveo je u Rimu na specijalizaciji kod mo. Domenica **Bartoluccija**, dirigenta Cappelle Sistine. Proučava kompoziciju, i improvizaciju, harmonizaciju gregorijanskog pjevanja i estetsku analizu palestrinskih formi na *Conservatorio di Musica "St. Cecilia"*. Uz to, studirao je još i orgulje kod mo. Ericha **Arndta**, titularnog prvog orguljaša bazilike Sv. Petra i docenta na papinskom institutu *Conservatorio "St. Cecilia"*. Često je sudjelovao na kongresima i seminarima o glazbi, pokušavajući te obveze ukomponirati u svoj redovni posao.

Zapažen od profesora kao vrlo darovit student, Mato Leščan je ubrzo i sam postao poznat kao vrstan profesor. Svoju pedagošku djelatnost započeo je kao profesor u srednjoj glazbenoj školi Vatroslava Lisinskog, gdje predaje tzv. "tonski slog", analizu glazbenih oblika i vodi dječji zbor. Od 1966. do 1970. god. radi u *Osnovnoj*

školi Miroslava Mrkše u Klari, a potom se vraća u Zagreb kao profesor teoretskih glazbenih predmeta u *Glazbenoj školi Vatroslava Lisinskog*. Razdoblje od tada do odlaska u Frankfurt bilo je najplodonosnije razdoblje njegovoga pedagoškog rada. Istakao se kao izvanredan profesor pun razumijevanja. Svakom je učeniku pristupao s posebnom pozornošću, izvlačeći iz njega najbolje, pa je vjerojatno da su mnogi od njih danas vršni glazbenici i profesori. Jedan od njegovih učenika, danas profesor u glazbenoj školi V. Lisinskoga, prof. Tihomir Petrović zapisao je:

»Početkom 70-tih godina, uz redovni studij strojarstva, upisao sam pripravni razred teoretskog odjela Glazbene škole V. Lisinskog. Već slijedeće godine imao sam sreću dospjeti u klasu prof. Mate Leščana. Strahopoštovanje stvoreno pojavom visokog, i po svemu naočitog nastavnika, nestajalo je već s prvim njegovim riječima, izgovorenim lijepim, ugodnim i srdačnim glasom. Beskrajno strpljiv, podučavao je zapravo svakog učenika posebno, na dostupan i razumljiv način. Odgovorio bi na svako pitanje, a onda bi to odsvirao na glasoviru, pokazao i druge mogućnosti. Prof. Mato Leščan znao je sve o glazbi. Uvijek bi sa sobom nosio jednu ogromnu torbu, prepunu notnih zapisa, papira i knjiga. Kad bi zatrebao kakav glazbeni primjer uz predavanje, otvorio bi torbu i nepogrešivo izvukao željene note te ih pružio nama učenicima, on je ionako sve znao napamet. Zavidljivo spretnošću svirao je učeničke zadaće, pričajući usput što je dobro, a što nije.

U njegovim riječima niti jedna pogreška nije bila prevelika, sve se moglo nekako popraviti i okrenuti na dobro. U njegovoj nazočnosti sve je izgledalo dobro i lako ostvarljivo. Poticajnim podučavanjem skupinu je sposobnijih učenika naveo na skladanje jednostavnijih glazbenih oblika. Neke uspjelije skladbe izvedene su 26. studenog 1973. godine u Povijesnom muzeju kao "Večer učeničkih radova". Time se, uz ostalo, jasno pokazalo, da je prof. Mato Leščan bio najbolji i najmarljiviji nastavnik teoretskih predmeta kojeg je *Glazbena škola V. Lisinskog* ikad imala. Bio je i odličan orguljaš. Sjećam se jedne nedjeljne mise u crkvi sv. Marije na Dolcu, kada je na zamolbu dirigenta, pratio crkveni zbor svirajući Händelovu Alleluju u C-duru, gledajući u note pisane u D-duru i još pritom meni tumačio što će učiniti da poljepša basovu dionicu.

Vidjevši kako mi teško pada hladni akademizam studija glazbe, Mato Leščan je uvijek znao pronaći riječi ohrabrenja, ispunjujući prostor oko sebe i sve koji bi se u njemu zatekli neizrecivim optimizmom i životnom radošću. Skroman, jednostavan i marljiv, bio je uzorit produhovljen tvor. Sretan sam i zahvalan što mi je omogućeno da smijem kazati: "Poznavao sam Matu Leščana i bio njegovim učenikom".«

O izvanrednom zalaganju i požrtvovnom i predanom pedagoškom radu svjedoče i skromne novčane nagrade koje je primao. Osim učenika koji su bili izravni svje-

docu njegovoga pedagoškog talenta, čak je i škola kao službena ustanova, u kojoj je po pričanju suvremenika Mato Leščan imao podosta problema, ponajviše zbog svoje iskrenosti i otvorenosti, koja svakako nije odgovarala tom vremenu, zatvorenom i surovom, i ta je škola službeno priznavala njegovu veličinu.

Osim u *Glazbenoj školi V. Lisinskog*, prof. Leščan je kao pedagog djelovao i na *Interdijecesanskoj srednjoj vjerskoj školi* i na *Institutu za crkvenu glazbu* KBF, gdje je predavao kontrapunkt, fugu, dirigiranje i analizu glazbenih oblika. Pored pedagoškog djelovanja, Mato Leščan sudjelovao je na svakoj glazbenoj priredbi koju je *Institut* organizirao, bio je prisutan na savjetovanjima, spremno dajući poduku svima koji su je trebali u cilju unapređenja crkvene glazbe u nas.

Drugi veliki dio svog života i plodonosnog rada prof. Leščan proveo je u Frankfurtu. U Frankfurtu uz rad na Hrvatskoj katoličkoj misiji nastavlja studij glazbe. Godine 1985. postiže diplomu iz improvizacije (kod prof. **Hartmanna**), zatim je dobio diplomu njemačkog orguljaša B klase. Bio je drugi orguljaš frankfurtske katedrale i zamjenik dirigenta zbora katedrale. Na Katoličkom institutu u Parizu postigao je diplomu iz francuskog jezika. U pripremanju za tisak pjesmarice *Slavimo Boga M.* Leščan uredio je sav glazbeni dio. Maestro Leščan, kako su ga tamo zvali, usadio je u dušu hrvatskog vjerničkog mnoštva liturgijsko i pučko pjevanje. Raskošnim sviranjem na orguljama prof. Leščan slavio je Boga, oraspoloživao i usmjeravao Božji narod prema neprolaznim vječnim vrednotama.

I inače, ljubio je i zastupao i njegovao crkvenu glazbu na svim liturgijskim slavljinama, tvrdeći da je božanstvena, on ju je takvom i stvarao.

Etnomuzikološki rad Mate Leščana

Izak Špralja, Zagreb

Mato Leščan, marljivi radnik i veliki glazbenik, ostavio je veliko djelo (i) na području etnomuzikologije. U svojem, relativno kratkom, životu dugo se je bavio pitanjem hrvatske pučke glazbe, osobito hrvatske crkvene pučke popijevke: diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu radom *Crkveno glagoljaško pjevanje u Omišlju* (na o. Krku), *svečana misa, mrtvačka misa i neki drugi napjevi*, Zagreb, lipnja 1964. g.; kao profesor na ICG "A. Vi." KBF priređivao je za prilog časopisa *Sv. Cecilija* pučke božićne popijevke (prilog br. 4 iz 1970. g.: *Diva Mati* i *Stada pastiri*; prilog br. 4 iz 1971. g.: *Hote o ljudi sim*, *Prva je vura te noći*, *Zvan Bellema biše vika*, *Dodite sad mladenci* itd.); pisao je o harmonizaciji pučkih popjevaka: *Harmonizacija crkvenih popjevaka u pučkom duhu* (Sv. C., XXXIX/1969., 2, 38-42); istraživao je porijeklo popjevaka iz glazbenoga zbornika